

Oskar Braaten

Mens hjula står

Han Nils Nattvakt hadde nettopp kommet inn på vaktrommet sitt etter en rundtur gjennom fabrikkene, og han satte seg til med matpakke og kaffiflaska. Klokka gikk til tre om natta.

Han hadde akkurat fått i seg første brødbiten, da han skvatt til.

— Jøssunavn, å var detta for noe?

Han Nils hadde vært nattvakt her i femten år snart, så han hadde glemt å være redd. Hendte det at en av arbeiderne la seg til å dø, gjorde han Nils rundene sine gjennom salene *den* natta, som ellers. Han visste så inderlig godt at de som hadde slitt ifra seg, var så lutende lei av alt som fabrikk hette, at det aldri kunne falle dem inn å «gå igjen», så sant de på noen måte *kunne* slippe.

— Han stod litt og lyttet. Hm! mumlet han. Skulle jeg ha hørt feil da, tru? Det er nå tryggest å se etter!

Han åpnet varsomt døra og smøg seg bortover gangen til han ble stående utenfor den store arbeidssalen i første etasje. Alt var stilt. Og han ristet ergerlig på hodet. Pokkern også, han syntes så tydelig at han —.

Da kom det et skjærende skrik gjennom mørket. Det stod på bare et øyeblikk og sluttet brått. Det var som om den som hadde skreket, ble holdt for munnen.

— Jøsse, Krøste navn! hvisket han Nils. Er det der oppe det er? Og han satte oppover trappa til annen etasje og åpnet døra og skrudde på lyset. Og den veldige salen lå der i et hvitt lyshav, og det blinket og skinte i de

blanke stålmaskinene som stod i rekke og rad så langt rommet rakk.

Han Nils ble stående like innenfor døra. — Er det folk her? ropte han. Det var ingen som svarte.

— Ja, ja, noe *var* det nå! mullet Nils for seg sjøl. — Det er tryggest å se etter.

Mellom hver av maskinene var det en smal gang. Det var disse gangene han Nils ville undersøke.

Han begynte bortved vinduet og gikk gjennom den ene gangen etter den andre uten å finne noe mistenkelig. Men så stanset han brått.

— Fankern! sa han. Å er dette for noe?

I den ene enden av gangen lå det en del klær, kastet sammen i en haug på gulvet. Det var forklær og skjorter og hodetørklær, slikt som jentene hadde hengt fra seg om kvelden.

Han Nils gikk borttil og gav seg til å se på kleshaugen. Det var noe som rørte seg der, det pustet og stønnet også, hørtes det ut til!

Han bøyde seg over haugen og drog et forkle vekk. Og en brun hårlugg ble synlig, luggen til ei ung jente som lå sammenkrøpet på gulvet.

— Se å stå opp nå! sa han. Du kan ikke ligge her!

Men jenta vørte ham ikke. Hun drog bare bena bedre oppunder seg, og boret ansiktet dypere ned i klærne.

— Du skal lystre nå! sa han Nils. Og han la seg på kne ved siden av henne og tok hodet hennes mellom hendene og vred ansiktet hennes opp mot lyset. Det var et ungt, vakkert ansikt. Vått av tårer, skjevt av lidelse.

— Jasså, er det deg, Petra? Er det dårlig med deg nå?

Det rykket i ryggen hennes, og hun pustet

tungt, men han fikk ikke svar. Da tok han hardere i:

— Opp med deg, jenta! Det er snart morran! Du kan ikke ligge her, har jeg sagt!

Nå løftet hun litt på øyelokka og så på ham: Er det sant? stønnet hun. Jeg trodde ikke klokka var så mange!

Så satte hun seg helt opp og stelte litt med klærne sine. Men det tok nok fælt på henne, for hun dirret og skalv på hendene: Kjære deg, gå du, Nils! bad hun. Jeg kommer snart etter!

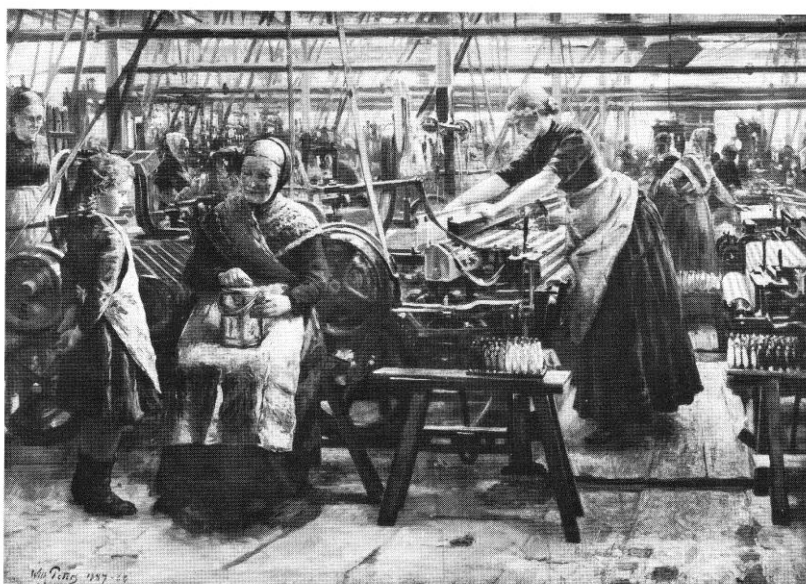
— Men du ser så elendig ut, Petra? Å er det du gjør her natters tider? Er du sjuk?

— Sjuk? Hun prøvde et smil, men fikk det ikke til, svetten rant i store dråper ned i øya på henne: Nei, langt ifra! Jeg er ikke sjuk! Det er bare det, ser du, at jeg var et ærend oppe på loftet da klokka tuta seks i går kveld, og så hørte jeg det ikke. Og da jeg

kom ned igjen så hadde alle dom andre gått, og porten var stengt, så jeg kom ikke ut!

— Jaså! svarte Nils. Jaså, Petra! Men kan du da forklare meg å det kommer av at jeg ikke har sett deg, — jeg som har gått igjennom denna salen flere ganger i natt? Nei, jenta mi! Du sier ikke sant nå!

— Hun skulle liksom smile igjen: Ja, ser du, Nils, jeg juger nok litt, men det er så leit å si det — jeg sovna oppe på loftet jeg, skjønner du! Jeg hadde tura litt i går eften, med en av skifteguttene, og så — au, herregud, hjelp meg da, mann, jeg trur jeg —! Hun krøkte seg sammen og bet tennene i hop, hun klemte Nils over armene og stønnet i pine. Så gav det seg litt og hun strøk seg over panna: Uff, jeg tåler ikke å drikke jeg! sa hun om litt. Jeg er så lite vant til det. Dette skal bli siste gangen! Men det er sant som jeg sier. Jeg sovna der oppe, og

Vilhelm Peters: *Hjula veveri* (1888)

våkna ikke før langt ut på natta. Og så gikk jeg hit ned og fant dissa klea, og la meg til her! Men kan ikke du gå nå da, Nils? Og la meg få lov til å ligge her? Jeg skal være oppe i god tid før jentene kommer! Det er ingen som skal skjønne at jeg har vært her engang!

— Men å er det du ser deg slik om etter, da Petra? Har du mista noe?

— Nei da, Nils! Nei da! Det var bare kammen min! Men her fant jeg 'n! Men vær så snill å gå nå da! Jeg vil så gjerne få sova litt til! Er så elendig trøtt!

Men da har hun ansiktet hans Nils like innpå seg: Å har du gjømt det hen, Petra? sier han. Svar nå fort: Å har du gjømt det hen?

— Øya hennes blir store og runde av skrekk, det nytter ikke å jule lenger nå, han Nils skjønner nok alt, hun kan liksom gjerne gi seg over! Og hun kaster seg ned i kleshaugen igjen med hendene for ansiktet, hun gråter så hele den unge kroppen skjelver som i feber.

Men han Nils gir seg til å rote mellom klærne, og han finner snart det han leter etter. Og med varsomme hender løfter han det og tuller det inn i de mykeste plaggene han kan finne og går ut med det.

— Hun ligger på det samme stedet da han kommer tilbake, og hun snur ansiktet mot ham: Kommer du med politiet nå da? sier hun. Ja, bare la dom komma! Dom skal få lov til å *bæra* meg ut og *kjøre* meg på stasjonen! For nå orker ikke *jeg* mer!

Nils svarer ikke. Og om en stund kommer det, og hun ser på ham i spenning: Å gjorde du av 'n, Nils? Herregud, Nils, å gjorde du av 'n?

Nils bare ser på henne: Å jeg gjorde av 'n, sier du?

— Ja! Å gjorde du av han du fant, spør jeg! Å gjorde du av den vesle?

Nils peker mot vinduet: *Der!* sier han bare.

— I elva, Nils! Velsigne deg, Nils, i elva mener du?

— Ja, var det ikke i elva han skulle da, Petra? Var det ikke i elva han skulle?

Hun ligger en stund før hun svarer. Så skriker hun mot ham, vettløst og rått: Jovisst var det i elva han skulle, for fa'an! Jo visst fa'an var det i elva han skulle!

Og så kommer gråten igjen.

Men da tar han Nils og løfter henne opp fra gulvet. Hun stritter imot og vil ikke i første, men så orker hun ikke mer. Og hun ligger stille og tung på armene hans mens han bærer henne gjennom den lange salen og ned trappene. Og han går over gårdsplassen og gjennom en port til et lite trehus like nedved elva. Det skinner lys i vinduene, og døra står oppe, der står kona hans Nils: Senga er i stand! sier hun, og hun åpner døra til soverommet. Og han Nils legger Petra varsomt ned på det hvite lakenet: Nå må du ikke rømme da, Petra! sier han.

Og Sersjant-Petra rømmer nok ikke. Nå da hun ligger der i ei god seng og blir vasket og stelt av myke kvinnehender, sovner hun fort. Og straks etter kommer kona hans Nils inn med en liten skapning, reinvasket og reivet. Og hun legger denne vesle bylten godt inntil den store kvinnekroppen.

Noen dager etter drog det ei jente oppover gata. Hun bar noe på armen, inntullet i et sjal. Hun var visst svært redd for det hun bar, for hun tullet sjalet godt omkring det, så det ikke skulle blåse på det. Hun så bleik og medtatt ut, men øya lyste i kjærlighet og glede.